

DET MYLLRANDES ESTETIK

2013-05-21

Av: URBIO

Torkade gyllene fröställningar rasslar i vinden på en grusig ruderatmarksäng. Samtidigt får stadsdelsförvaltningen ett anonymt samtal gällande ovårdad utemiljö. I det naturliga landskapet hade förmodligen denna grusäng med gyllene fröställningar uppfattats som vacker. Men i stadens kontext blir den ett skräpigt och störande inslag.

Visst kan vi uppleva skönheten i en grusig ruderatmarksäng. Det är egentligen inte det estetiska uttrycket som inte tilltalar, snarare handlar det om vad vi förväntar oss att finna i stadens gröna offentliga rum. Vill vi se klippta lindalléer och penséer på stadens gator? Förväntar vi oss klippt gräs med kantade rosenrabatter i parken? Är inte den traditionella stadsgrönskan ett entropiskt habitat där dekorativa ytor kostsamt upprätthålls genom klippning, bevattning, ogräsrensning och gödsling? I den hållbara staden måste nya typologier av stadsmässig grönska gjuta liv i den offentliga miljön, där en utökad förståelse för ekologi kan utvidga skönhetsbegreppet till att inbegripa både det vilda och det kultiverade.

Den engelska parken – med dess vida klippta gräsytor och stora träd – har länge varit ett dominerande ideal. Kanske är det också denna bild man lätt associerar begreppet park till, som Hagaparken med dess solvända pelouse. Många av dessa traditionella parker byggdes på gamla kungliga jaktmarker, men idag när stadens nya grönområden anläggs på gamla industriområden med förorenad mark skulle det innebära en anakronism att fortsätta den gestaltningstraditionen. Istället kanske ett parklandskap kan uppstå som inte förnekar det underliggande landskapet, med industristäpp eller ruderatmarksängar. Det gröna stadslandskapet kan kanske bli mindre generellt och likt det naturliga landskapets vittna om det platsspecifika i topografi, berggrund och vattentillgång. Snustorra eller sumpiga miljöer kräver dessutom

specialiserade växtsamhällen som är mindre skötselkrävande än den välgödda parkrabatten där det mesta frodas.

Det myllrandes estetik ger brokiga och mångfaldiga miljöer, som är mer ekologiskt intressanta och med större flexibilitet inför förändring. Men kanske även vackrare! Skönhet är ett begrepp som behandlas med viss skepsis i hållbarhetsdebatten och som ibland avfärdas som ytligt. Men den estetiska upplevelsen berör oss på ett djupare plan och kan kanske mer effektivt locka fram en vilja att värna om miljön än ren fakta. Det myllrande och vilda delar det sublimes estetik; komplext och svårt att överblicka, som både bjuder på lockande vackert och en sorts ogripbarbar ängslan.

Visst finns det rum för en vildare och mer myllrande estetik utan att utmana stadsmässigheten? Men kanske måste offentliga rum som gestaltas med det myllrandes estetik motsägelsefullt vara mer designade för att på samma gång vara trygga och komplexa. Det som i vanliga fall anses som ovårdat och skräpigt kanske kan uppfattas som vackert och meningsfullt inom ett gestaltat ramverk. Kongjian Yu's Red Ribbon Park är ett exempel på detta där en ytterst designad röd polykarbonatbänk visar vägen genom orörd urban vildmark. Inom definierade ramverk kan vildmarksfickparker anläggas där receptiva ytor kan koloniserats av spontanetablerade växtsamhällen.

Myllrande och "ostädade" miljöer upplevs ofta som kreativa och öppna, de inbjuder till fysisk påverkan, som kojbyggeri och guerillaodling. Kanske nya typologier av stadsmässig grönska även kan innebära en större flexibilitet i funktion med stadsrum som inte är lika social kodade som det traditionella offentliga rummet.

Gräsmattan, rosenrabatten, lindalléen och penséerna tycks dröja sig kvar i folks medvetande som seglivade bilder om hur stadsmässig grönska bör se ut. Visst ska staden få vara stad och inte ska vi plantera igen Hagaparkens öppna gräsytor, men nog finns det utrymme för större variation i stadslandskapet och nya ekologiskt relevanta typologier av urban grönska. Kanske vi inte har något val i framtiden då ökade vattennivåer transformerar Råambshovsparkens berömda pelouse till en sumpskogspark med trätrottoarer över vitblommade dyner av tuvull och skvattram? Kanske vi kan frigöra oss från estetiska fördomar tillåta mer myllrande och varierande stadsgrönska?